

Vaalit ja valta kirkossa

Meri-Anna Hintsala & Marjo Myyryläinen (toim.)

Vaalit ja valta kirkossa

Teologisen tiedekunnan mikrokirja I

Toimitus: Meri-Anna Hintsala ja Marjo Myyryläinen.

Julkaisija: Teologinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.

Taitto ja kannen kuva: Arto Kuorikoski.

Sivunvalmistus Kuvio tutkimusarkisto, 2013.

ISBN 978-952-10-8607-6.

ISSN 2323-7880.

ISSN-L 2323-7880.

Sisällys

Esipuhe – Ensimmäinen kerta • 4

Eila Helander ja Meri-Anna Hintsala

Vaalit ja valta kirkossa • 6

Anna Juntunen

Seurakuntien kauniit ja rohkeat nuoret • 11

Aku Sonninen

Seurakuntavaalien vaalikone • 18

Marjo Myyryläinen

Arkkipiispaehdokkaat nuorten chatissa • 26

Jukka Moilanen

Riparilta luottamushenkilöksi • 31

Anna-Maria Timonen

Tulkaa kaikki -liikkeen luottamushenkilöiden kokemukset
yhtenäisyydestä seurakunnan päätöksenteossa • 37

Kristiina Kokko

Kansanedustajiksi ehdolla olleet papit
sukupuolineutraalista avioliitosta • 44

Esipuhe – Ensimmäinen kerta

Seurakuntavaalien 2010 slogan oli ”Ensimmäinen kerta”. Sloganilla tarkoitettiin 16-vuotiaiden ensimmäistä kertaa saamaa oikeutta äänestää seurakunnan luottamushenkilöitä. Samana vuonna arkkipiispaehdokkaat osallistuivat ensimmäistä kertaa nuorten chattiin ja seurakuntavaaleissa oli ensimmäistä kertaa käytössä valtakunnallinen vaalikone.

Tämä on ensimmäinen kerta, kun teologisessa tiedekunnassa tehdään mikrokirja. Olemme kirkkososiologian graduseminaariryhmä, jonka seminaarin aiheena oli vaalit ja valta kirkossa. Uteliaisuus ja innostus saivat meidät kirjoittamaan yhteistä mikrokirjaa kirkollisista vaaleista.

Mikrokirja on vankkaa tietoa nykyaikaisessa muodossa. Se on lyhyistä tekstikokonaisuuksista koostettu teemaattinen kokonaisuus ja täysin uudenlainen oppimisen väline. Jaamme tässä mikrokirjassa graduprosessiemme aikana virinnetä ajatuksia ja oivalluksia.

Tämän kirjan kuusi kirkkososiologista artikkelia valaisevat kirkollisten vaalien ensimmäisiä kertoja ja jo vakiintuneita käytäntöjä. Artikkeleissa käsitellään vuoden 2010 seurakuntavaaleja ja arkkipiispan vaalia sekä vuoden 2011 eduskuntavaaleja.

Haluamme kiittää lämpimästi seminaarimme ohjaajaa professori Eila Helanderia ja assistentti Meri-Anna Hintsalaa. Toivomme kaikille oivaltavia lukuelämyksiä.

Anna Juntunen

Kristiina Kokko

Jukka Moilanen

Marjo Myyryläinen

Aku Sonninen

Anna-Maria Timonen

Vaalit ja valta kirkossa

Vaalit ovat merkittävä vallankäytön väline demokratiasa sekä kirkossa että yhteiskunnassa. Vuonna 2010 oli seurakuntavaalit, joissa valittiin seurakuntien luottamushenkilöt. Muutaman viime vuoden aikana on toteutettu viidet piispanvaalit ja kirkkoherran vaaleja käydään seurakunnissa jatkuvasti. Uskontoa ja kirkkoa sivuavia kysymyksiä oli ennakoitavissa kevään 2011 eduskuntavaaleissa, jossa ehdokkaina oli runsaasti pappeja sekä kirkkoa ja kristillisiä yhteisöjä lähellä olevia ehdokkaita. Vaalit tarjosivat kirkkososiologian pro gradu –seminaarille vuosina 2011–2012 runsaasti erilaisia tutkimusaiheita.

Vaalikäytännöissä on tapahtunut muutoksia. Vuoden 2010 seurakuntavaaleissa 16-vuotiaat nuoret saivat äänestää ensimmäisen kerran. Äänestysprosentti kohosi ja valittujen luottamushenkilöiden keski-ikä laski. Mainonta oli seurakuntavaaleissa suunnattu erityisesti nuorille äänestäjille. Ehdokkaiden tunnetuksi tekemisessä on otettu

käyttöön uusia keinoja. Vaalikone tarjosi nyt myös seurakuntavaaleissa aiempaa enemmän näkyvyyttä yksittäisille ehdokkaille. Sosiaalisesta mediasta on tullut merkittävä vaikuttaja ja mielipiteenmuodostaja perinteisten vaali-informaatiokanavien rinnalle. Erilaisten medioiden merkitys vaaleissa kiinnosti useaa seminaariin osallistujaa.

Yhteiskunnassa tapahtunut medioituminen näkyy myös vaalien käytännöissä ja merkityksessä. Medioituminen (engl. *mediation*) merkitsee sitä, että yhä useammin kokemuksemme ja tietomme on medioiden välittämää ja suodattamaa. Kun ennen viestintävälineet sopeutuivat instituutioiden tarpeisiin, niin yhä laajemmin erilaiset instituutiot joutuvat sopeutumaan median lainalaisuuksiin. Mukautumalla median logiikkaan instituutiot pyrkivät vahvistamaan asemaansa yhteiskunnassa. Esimerkiksi arkkipiispan vaali vuonna 2010 näkyi aiempaa enemmän valtakunnallisessa mediassa, vaikka vaalissa on äänioikeus vain pienellä joukolla.

Uskonto ja politiikka näyttävät liittyvän toisiinsa niin kirkkollisissa kuin valtakunnallisissa vaaleissa. Ehdokkaiden puoluelinjauksia esiteltiin seurakuntavaaleissa ja puolueiden puheenjohtajille ja eduskuntavaaliehdokkaille esitettiin uskontoon ja kirkkoon liittyviä kysymyksiä.

Uskonnon merkitys monikulttuuristuvassa Suomessa oli yksi esille nousseista poliittisista kysymyksistä. Poliittisten puolueiden ja erilaisten aateryhmittymien rooli kirkollisissa vaaleissa muodostikin kirkkososiologisesti kiintoisan tutkimuskysymyksen. Eduskuntavaalien kohdalla huomio kiinnittyi siihen, missä määrin ehdokkaat pyrkivät ottamaan huomioon äänestäjien uskonnolliset arvot ja sidokset.

Yhteisenä piirteenä seurakunta-, henkilö- ja eduskuntavaaleille näyttää olevan mielipiteitä voimakkaasti jakavien erityiskysymysten nouseminen vaaliteemoiksi. Seminaarin mielenkiintoa herätti kysymys, millaisia uskontoon ja kirkkoon liittyviä kysymyksiä nousi esille kevään 2011 eduskuntavaaleissa. Vaalien kautta vallan kentille päässeet seurakuntien luottamushenkilöt muodostivat oman tutkimuskohteensa. Vaalien, uskonnon ja vallan aihepiiriä tarkasteltiin hyödyntämällä erilaisia tutkimusmenetelmiä ja lähestymistapoja. Näistä esimerkkinä voisi mainita kuva-analyysin, jolla analysoitiin vaikuttamisen keinoja seurakuntavaalimainonnassa.

Medioitumisen vaikutus vaaleihin, mutta myös tieteeseen on voimakas. Siitä esimerkkinä toimii tämä mikrokirja, jossa opiskelijat harjoittelivat tieteellisen tiedon

soveltamista ja esittämistä helposti lähestyttävässä muodossa monimedioituvassa yhteiskunnassa. Mikrokirjan formaatti on ytimekäs ja selkeä, mikä tuo tieteellisen tiedon myös uusimpien lukulaitteiden ja mobiilikäytön piiriin. Tietoyhteiskunnan pirstaloituminen on tuonut haasteita, mutta myös mahdollisuuksia tiedon suodattamiseen ja kiinnostavan tiedon valikointiin. Tutkimuksen kautta hankitun tiedon jakaminen ja soveltaminen mahdollistuvat uusien informaatiomuotojen kautta, joista mikrokirja on yksi esimerkki.

Tässä kirjassa Vaalit ja valta kirkossa -aiheisen kirkkososiologian graduseminaarin opiskelijat esittelevät jonkin tutkimustuloksensa lyhyessä mikroartikkelissa. Teema avaa mielenkiintoisia näköaloja vuoden 2010 seurakuntavaaleihin: Anna Juntunen analysoi Seurakuntavaalien 2010 mainoskampanjan välittämää kuvaa nuoresta seurakuntalaisesta ja Aku Sonninen esittää seurakuntavaalikonevastausten perusteella ilmenevät tulokset suhtautumisessa rekisteröityihin parisuhteisiin kirkossa. Arkkipiispanvaalissa vuonna 2010 arkkipiispaehdokkaat osallistuivat muun muassa nuorten chattiin IRC-Galleriassa, jota Marjo Myyryläinen avaa tässä kirjassa.

Seurakuntavaaleissa valittujen luottamushenkilöi-

den näkökulmia analysoitiin kahdessa haastattelututkimuksessa. Tässä kirjassa Jukka Moilanen analysoi alle 30-vuotiaiden luottamushenkilöiden kokemuksia vaali-prosessista. Anna-Maria Timonen esittelee artikkelissaan kokemuksia yhdenvertaisuuteen liittyvistä epäkohdista, joita Tulkaa kaikki-liikkeen luottamushenkilöt ovat kohdanneet seurakuntien päätöksenteossa. Kirjan loppuksi Kristiina Kokko esittää tutkimuksensa perusteella, että kansanedustajiksi ehdolla olleiden pappien näkemykset sukupuolineutraalista avioliitosta ovat keskimäärin melko kielteisiä.

Helsingissä 11.10.2012

Eila Helander, kirkkososiologian professori

Meri-Anna Hintsala, TM, seminaariassistentti

Seurakuntien kauniit ja rohkeat nuoret

Anna Juntunen

Myytti nuoresta seurakuntalaisesta

Seurakuntavaalien 2010 mainoskampanja hyödyntää erilaisia myyttejä pyrkiessään vaikuttamaan nuoreen seurakuntalaiseen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntavaalien 2010 mainoskampanja suunniteltiin erityisesti nuorille, 16–18-vuotiaille äänestäjille. Kampanjan toivottiin puhuttelevan nuoria seurakuntalaisia, sillä vaalien äänestysikä laskettiin 16 ikävuoteen (Seurakuntavaalit 2010). Tässä artikkelissani tarkastelen, millaista kuvaa vuoden 2010 seurakuntavaalien mainoskampanja välittää nuoresta, kirkossa vaikuttavasta seurakuntalaisesta.

Ranskalainen ajattelija Ronald Barthes (1915-1980) kirjoitti teoksessaan *Mythologies* myyteistä, joiden tarkoituksena on selittää historiallisia ilmiöitä luonnollisina. Myyttien avulla ihmiset jäsentävät ympäröivää luontoa

ja todellisuutta. Barthesin mukaan myytin päätehtävänä on naturalisoida historia ja tehdä ilmiöistä niin sanotusti luonnollisia. Nykyajan myytit liittyvät esimerkiksi suku-puolisuuteen, valtaan ja tieteeseen. Yhteiskunnassa vallitsee monia erilaisia nuoruuteen liittyviä myyttejä. Nuoret lokeroituvat ja heidät lokeroidaan erilaisiin karsinoihin esimerkiksi kiinnostuksen kohteiden, olemuksen ja sosiaalisen aseman perusteella.

Samastuminen sijaiskokemuksena

Seurakuntavaalimainonnan keskiössä on seurakuntalais-ten aktivoiminen äänestämään seurakuntavaaleissa. Koska seurakuntavaalien 2010 mainoskampanja on suunniteltu erityisesti nuorille seurakuntalaisille, pyrkii mainos vaikuttamaan nuoren itsensä edustamiin elämäntapoihin ja arvoihin. Anu Mustonen nostaa kirjassaan *Media-psykologia* (2001) esille identifikaation, samastumisen käsitteen. Mustosen mukaan samastuminen, vaikkapa mainoksessa esiintyvään malliin, on nuorelle tärkeä sijaiskokemus. Toisaalta se on myös uusien näkökulmien avaaja. Usein nuori haluaa löytää mainoksesta itsensä, kaverinsa tai muutoin sosiaalisesti hyväksyttävään ryhmään kuuluvan henkilön.

Osassa vuoden 2010 seurakuntavaalimainoksia on käytetty nuoria malleja. Ehkä näin on haluttu tuottaa juuri nuorelle mainoksen katsojalle samastumisen kokemuksia. Nuoren mallin voi nähdä edustavan kirkossa vaikuttavaa, aktiivista seurakuntalaista, joka äänestää seurakuntavaaleissa. Samastumisen kokemuksen myötä mainoksen katsoja voi alkaa pohtia, olisiko äänestäminen seurakuntavaaleissa myös hänen oikeutensa ja velvollisuutensa.

Seurakuntavaalien 2010 vaalimainonta käyttää hyväkseen nuoruuteen liittyviä myyttejä herättääkseen nuoren mainoksen käyttäjän samastumisen kaipuun. Mainoksen käyttäjä voi haluta samastua mainoksessa esiintyvään malliin, jonka tehtävänä on vangita olemukseensa mainoksessa käytetty myytti. Mallin ikä, sukupuoli, ulkonäkö, pukeutuminen ja asento sekä mainoksen fyysinen tausta ja kuvateksti ovat yhdessä luomassa mainoksen vaikuttavuutta, mutta myös taustalla olevia myyttejä. Millaista kuvaa mainos pyrkii välittämään nuoresta seurakuntalaisesta?

Mainoskampanjan välittämä kuva nuoresta seurakuntalaisesta

Osassa seurakuntavaalien 2010 vaalimainoksista esiintyy nuoria malleja. Mallit ovat ruumiinrakenteeltaan sopu-suhtaisia ja sosiaalisesti hyväksyttävän näköisiä. Jos mainos kertoo tarinaansa kirkon nuorista, muodostavat nämä nuoret ulkoiselta olemukseltaan sangen homogeenisen yhteisön. Mainosten välittämän kuvan mukaan kirkossa vaikuttava nuori on laiha, kaunis ja katu-uskottavasti pu-keutunut. Tämä mukailee yhteiskunnassa vallitsevia ulko-näköihanteita, jotka ovat erityisesti median ylläpitämiä.

Mainoksissa on havaittavissa sukupuolisuuteen liittyviä myyttejä. Eräässä mainoksessa nuori, rennosti pu-keutunut poika seisoo paikoillaan hieman hölmistyneen oloisena. Mainoksen kuvatekstissä lukee ”Yksi kirkon ja kirkko kaikkien puolesta”. Teksti viittaa klassikkosatuun **Kolme muskettisoturia**. Nuori poika on kuvattu mainok- sessa eräänlaiseksi moderniksi teinisankariksi, rohkeaksi nykyajan muskettisoturiksi. Seurakunnassa vaikuttava nuori voidaan nähdä modernina sankarina, joka uskaltaa elää vastoin valtaviirran nuorten edustamaa elämänta- paa. Ehkäpä mainoksen kuva ja teksti haluavat välittää viestiä siitä, että myös nuori kirkossa vaikuttava poika

trendikkäine vaatteineen voi olla samaan aikaan katu-us- kottava, mutta myös katu-uskova. Toisaalta mainos herät- tää kysymyksen siitä, miksei tyttö voi edustaa modernia muskettisoturia.

Eräässä mainoksessa nuori malli esiintyy seisaaltaan korokkeen päällä. Tyttö on kuin jalustalle nostettu ob- jekti, joka poseeraa herkästi hieman balettimaisessa asennossa. Kuvatekstissä lukee ”Pistä tikku ristiin”. Mai- nos huokuu naiseuteen yhdistettyä myyttiä esineestä ja esineellistämisestä. Mainoksessa esiintyvä nuori tyttö on katsottavaksi laitettu ja kuin hauras koriste-esine. Onko seurakunnassa vaikuttavan nuoren tytön rooli hiljainen ja passiivinen, tekemisen kohteena oleminen? Mainoksessa esiintyvän mallin jalat ovat ristissä. Jalkojen ristiminen voi tarkoittaa seurakuntavaaleissa 2010 vaikuttamista. Toi- saalta mallin ristityt jalat voidaan nähdä metaforana sek- sistä pidättäytymiselle. Tämä mukailee stereotyyppistä ajatusta, jonka mukaan seurakunnassa vaikuttavia nuoria voidaan pitää moraalisesti tiukempina. Huomion arvois- ta mainoksessa on kuitenkin se, että ristityt jalat kuu- luvat juuri nuorelle teini-ikäiselle tytölle. Tämä voi ker- toa yhteiskunnassa vallitsevasta tyttöihin kohdistuvasta kontrollista ja mainonnan välittämästä mustavalkoisesta

naiskuvasta.

Myytti kohtaa todellisuuden

Myytit ovat keskeinen osa seurakuntavaalien 2010 vaalimainontaa ja mainonnan keinoja vaikuttaa nuoriin seurakuntalaisiin, mahdollisiin äänestäjiin. Vaalimainonnassa käytetyt myytit hyödyntävät yhteiskunnan perinteisiä arvoja, mutta myös moderneja trendejä. Mainokset välittävät omaa näkökulmaansa siitä, millainen on seurakunnassa vaikuttava nuori. Jos myytti on eräänlainen todellisuuden vääristymä, keinotekoinen luonnolliseksi mielletty asia, voidaan kysyä, onko olemassa edes tyyppilistä seurakunnassa vaikuttavaa nuorta.

Lokeroitu myytti nuoresta seurakuntalaisesta voi luoda keinotekoista rajaa meidän ja muiden välille. Valtaosa kirkkoon kuuluvista nuorista edustaa passiivista tapakristillisyyttä. Usein nämä nuoret mieltävät itsensä ulkopuoliseksi puhuttaessa nuorista seurakunnan vaikuttajista, sillä heidän ajatuksissaan nämä vaikuttajat voivat olla seurakunnan ytimessä, huomion keskipisteinä. Seurakuntien viljelemä ajatus seurakunnan omista, aktiivisista vaikuttajanuorista, voi etäännyttää nuoria seurakuntalaisia yhä kauemmas oman seurakuntansa toiminnasta. Jokainen

nuori kirkon jäsen, aktiivinen tai passiivinen, on seurakunnan oma nuori.

Lähteet

Barthes, Ronald (1994): Mytologioita. Helsinki: Gaudeamus.

Mainos 1. Katsottu 15.9.2012 osoitteesta: http://www.evl.fi/seurakuntavaalit/mainokset/aanestys/yksi_kirkon.jpg.

Mainos 2. Katsottu 15.9.2012 osoitteesta: http://www.evl.fi/seurakuntavaalit/mainokset/aanestys/tikku_ristiin.jpg.

Mustonen, Anu (2011): Mediapsykologia. Helsinki: WSOY.

Seurakuntavaalit 2010. Katsottu 27.3.2012 osoitteesta: <http://seurakuntavaalit.fi/vaalit2010.nsf/sp3?open&cid=Content41A9FE>.

Seurakuntavaalien vaalikone

Aku Sonninen

Vaalikonekysymys heijasteli yhteiskunnallista keskustelua

Vuoden 2010 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntavaaleissa oli käytössä ensi kertaa valtakunnallinen vaalikone, johon vastasivat sekä seurakuntaneuvostoon että kirkkovaltuustoon hakevat ehdokkaat. Ehdokkaista suuri osa (68%) vastasi vaalikoneeseen. Vuoden 2010 lokakuussa Ylen Homoilta-ohjelma nosti rekisteröidyt parisuhteet julkiseen keskusteluun noin kuukausi ennen seurakuntavaaleja. Ohjelman seurauksena ennätysmäärä ihmisiä erosi kirkosta. Seurakuntavaalien vaalikoneeseen oli jo ennen homoillan aiheuttamaa kohua suunniteltu kysymys rekisteröidyistä parisuhteista kirkossa, mutta kohun seurauksena sen merkitys kasvoi. Tässä artikkelissa käsittelen sitä, millä tavalla rekisteröityihin parisuhteisiin liittyvä keskustelu huomioitiin vaalikoneessa, ja missä määrin ehdokkaat kannattivat rekisteröityjen parisuhteiden siunausta, rukousta ja homoparien vihkimistä avioliittoon. Tämän artikkelin lähteinä on seurakuntavaalien vaalikoneen eri seurakuntien kysymyslistat ja Kirkkohallituksen verkkoviestintäpäällikkö Sami Kallioisen tausta-haastattelu gradututkimusta varten.

Vaalikoneen otti käyttöön 289 seurakuntaa (vaaliraportti, 15). Yhteensä 263 seurakunnan vaalikoneessa kysyttiin ehdokkaiden suhtautumisesta rekisteröityihin parisuhteisiin kirkossa. Seurakunnilla oli mahdollisuus muotoilla kysymyksensä haluamallaan tavalla. Kirkkohallituksen tuottama esimerkkikysymys oli seuraavanlainen:

11. Mikä on suhtautumisesi rekisteröityihin parisuhteisiin ja niiden kirkolliseen siunaamiseen?

- a) kannatan siunausta
- b) en kannata siunausta, mutta rukoushetken pitäminen on sopivaa
- c) en kannata siunausta enkä rukoushetkeä, mutta seksuaalisen vähemmistöt ovat tervetulleita seurakuntaan
- d) en hyväksy homoseksuaalisuutta

Avioliittoa ei mainittu alkuperäisessä kysymysmallissa, jonka seurauksena harvat seurakunnat ottivat sen osaksi

omaa kysymyslistaansa. Vain 59 seurakunnan vastausvaihtoehdoissa oli valittavissa avioliitto, näissä seurakunnissa avioliittoon vihkimistä kannatti 16 prosenttia ehdokkaista. Huomionarvoista on, että avioliitto-vaihtoehdon lisänneet seurakunnat ovat suurelta osin suurien kaupunkien alueilta, kuten Helsingistä, Espoosta ja Tampereelta.

Monet seurakunnat käyttivät kysymystä sellaisenaan, mutta myös uusia vastausvaihtoehtoja oli joidenkin seurakuntien listoilla. Muun muassa Helsingin seurakuntayhtymä lisäsi avioliittovaihtoehdon rinnalle myös vastausvaihtoehdon "Kirkon tulisi auttaa homoseksuaaleja eheytymään heteroseksuaaleiksi".

Ehdokkaiden suhtautuminen rekisteröityjen parisuhteiden siunaamiseen

Vaalikoneeseen vastanneista ehdokkaista 72 prosenttia kannatti joko rekisteröityjen parisuhteiden vihkimistä, siunaamista tai heidän puolestaan rukoilemista. Rekisteröidyn parisuhteen puolesta rukoileminen on pieni tilaisuus parisuhteen rekisteröineiden kanssa. Se on kuitenkin eri asia kuin parisuhteen siunaaminen. Rekisteröidyn parisuhteen siunaaminen tarkoittaa parisuhteen rekisteröimisen jälkeistä tilaisuutta, jossa pappi siunaa

parisuhteen ja ihmiset. Siunaus on tällä hetkellä mahdollista heteropareille siviilivihkimisen jälkeen. Rekisteröidyn parisuhteen vihkiminen kirkossa vastaisi heteroparien kirkkoviikimystä. Homoparien vihkiminen avioliittoon ei ole vielä mahdollista Suomen lakien mukaan, joten lakien täytyisi muuttua, jotta vihkiminen olisi mahdollista kirkossa. Rekisteröityjen parisuhteiden kirkollista toimitusta, eli homoparin avioliittoon vihkimistä, rekisteröidyn parisuhteen siunaamista tai suhteen puolesta rukoilemista vastusti 28 prosenttia ehdokkaista.

Nämä tilastot eivät kerro kaikkien seurakuntavaaleissa ehdolle asettuneiden kantaa, koska osa ehdokkaista ei vastannut vaalikoneeseen ja kolmessakymmenessä seurakunnassa pidettiin sopuvaalit. Sopuvaalit pidetään, kun ehdokkaita on lähes yhtä monta kuin luottamushenkilöiden paikkoja. Kaikkien seurakuntien vaalikone ei selvittänyt ehdokkaiden kantaa rekisteröityyn parisuhteeseen kirkossa, joten 22799:stä ehdokkaasta 7819 ehdokasta vastasi kysymykseen rekisteröidyistä parisuhteista. Tieto rekisteröityihin parisuhteisiin suhtautumisesta kirkossa on siis löydettävissä 34 prosentilta ehdokkaista.

Vaalikoneen kysymysten luominen

Vaalikoneeseen on tarpeen löytää ne kysymykset, jotka ovat esillä sekä mediassa, vaaliohjelmissa että kansalaiskeskustelussa. Jenni Haukio ja Maria Suojanen pohtivat vaalikoneen merkitystä artikkelissaan Vaalikone poliittisena medianä. Haukio ja Suojanen määrittivät viisi kriteeriä vaalikoneen kysymyksille. Heidän mukaansa vaalikoneen tekijöiden on löydettävä poliittisesta keskustelusta ne kysymykset,

1. jotka ovat ajankohtaisia
2. joista on mahdollista muodostaa selkeä kysymys vastausvaihtoehtoihin
3. jotka löytävät puolueiden erot ja puolueiden sisällä ehdokkaiden erot
4. jotka liittyvät valittavan edustuselimen tehtäviin tulevalla kaudella
5. jotka nostavat suuria tunteita äänestäjissä tai koskevat tärkeitä taloudellisia kysymyksiä. (Haukio & Suojanen 2004, 133.)

Vaalikoneen kysymysten tulee siis antaa mahdollisuus ehdokkaille ilmaista äänestäjille mielipiteensä ajankohtaisista aiheista. Samalla kysymysten tulee erotella ehdok-

kaat mielipiteiden perusteella, jotta äänestäjät pystyvät hyödyntämään vaalikonetta tehdessään äänestyspäätöstä.

Seurakuntavaalien vaalikone poikkeaa muiden vaalien vaalikoneista erityisesti siinä, että vaalit järjestävä taho tuotti vaalikonepalvelun. Vaalikonekysymysten lopullinen valinta oli seurakuntien vastuulla, mutta kirkkohallitus avusti heitä tässä prosessissa. Kirkkohallituksen asettama työryhmä valmisteli 14 valtakunnallisia aiheita käsittelevää esimerkkikysymystä, jotka jaettiin seurakunnille muokattaviksi. Kirkkohallitus rohkaisi seurakuntia tuottamaan paikallisia kysymyksiä valtakunnallisten kysymysten lisäksi. Kun seurakuntien kysymyslistat olivat valmiita, kirkkohallituksen edustajat tarkistivat kysymykset läpi ja tekivät korjauksia ja muutosehdotuksia.

Johtopäätökset

Seurakuntavaalien vaalikone esitti ajankohtaisen ja keskustelua herättävän kysymyksen kirkon suhtautumisesta rekisteröityihin parisuhteisiin. Vuoden 2010 seurakuntavaalien aikaan keskustelu homoseksuaalisuudesta oli vielä tuoreena mielessä ja vaalikone heijasteli tätä keskustelua. Rekisteröidyn parisuhteen puolesta rukoilemista, siunaa-

mista tai avioliittoon vihkimistä kannatti 72 prosenttia kysymykseen vastanneista ehdokkaista. 28 prosenttia ehdokkaista oli näitä toimintoja vastaan. Esittämäni tilastot eivät anna koko kuvaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon luottamushenkilöiden näkemyksistä. Tuloksia voi kuitenkin pitää suuntaa antavana arviona siitä, miten kirkon maallikkojäsenet ajattelevat homoseksuaalisista liitoista ja niiden kirkollisesta siunaamisesta. Piispankokous päätti vuonna 2010, että rekisteröidyn parisuhteen puolesta voi rukoilla, mutta siunaamista ei pidetty sopivana. Jos kirkon jäsenten ja luottamushenkilöiden näkemykset muuttuvat, voi myös kirkon kanta muuttua.

Lähteet:

Haukio, Jenni & Suojanen, Maria (2004): Vaalikone poliittisena medianä. *Politiikka* 46. Helsinki: Valtiotieteellinen yhdistys.

Kirkkohallitus (2010): Vaalien viestintä- ja tulospalvelutyöryhmän raportti.

Kirkkohallituksen verkkoviestintäpäällikkö Sami Kallioisen haastattelu, 29.3.2012. Tekijän hallussa.

Piispainkokous 2010. Katsottu 4.5.2012 osoitteesta: <http://evl.fi/EV-LUutiset.nsf/Documents/93BA4E45060D1205C22576C60046E993?OpenDocument&lang=FI>

Seurakuntavaalitulostot. Katsottu 4.5.2012 osoitteesta: <http://seurakuntavaalit.fi/vaalit2010.nsf/sp?open&cid=Content40FA68>

Ylen Homoilta 13.10.2010. Katsottu 2.5.2012 osoitteesta: http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/ajankohtaisen_kakkosen_homoillat_42605.html#media=42611

Arkkipiispaehdokkaat nuorten chatissa

Marjo Myyryläinen

Kirkko menee sinne, missä ihmiset ovat

Arkkipiispan vaali vuonna 2010 näkyi mediassa huomattavasti aiempia arkkipiispan vaaleja enemmän. Ehdokkaat saivat paljon huomiota, vaikka arkkipiispaa ei valita kansanvaalilla. Hänet valitsee 1 226 valikoitua Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsentä. Vaalikampanjointia mediassa ei ollut aiemmin nähty tarpeellisena. Sen sijaan nyt ehdokkaita esiteltiin myös niille, jotka eivät osallistu valitsemiseen. Väliiverrosen (2009) mukaan medioituminen viihteellistää politiikkaa, mikä oli huomattavissa myös arkkipiispan vaalissa. Ehdokkaat näkyivät televisiossa ja lehdissä, kuten Helsingin Sanomien NYT-viikkoliitteessä.

Kirkko on mukana nuorten suosimassa kuvagalleria-muotoisessa verkkoyhteisössä IRC-Galleriassa. Yhteistyö on osa Hengellinen elämä verkossa -hanketta. IRC-Galleriassa on Kirkon nuorisotyön yhteisö, jossa järjestettiin

sunnuntai-iltaisin Church@-niminen virtuaalinen chat- nuortenilta. Keskustelijat olivat pääasiassa rippikouluikäisiä tai ripille jo päässeitä. Kevään 2010 arkkipiispan vaali näkyi myös nuorisotyön yhteisössä. Vaalin toiselle kierrokselle päässeet ehdokkaat Miikka Ruokanen ja Kari Mäkinen olivat kumpikin vuorollaan virtuaalisessa nuortenillassa. He keskustelivat nuorten kanssa ja vastailivat näiden kysymyksiin. Kari Mäkinen chattaili nimellä Arkki-kari ja Miikka Ruokasen nimimerkki oli Arkkimiikka.

Medioituminen tuo julkiset tavisten lähelle

Ehdokkaiden tunnin mittaisella chat-vierailulla ehdittiin käsitellä monia eri aiheita. Chatissa oli nähtävillä elämän koko kirjo. Keskustelijat puhuivat muun muassa homoseksuaalisuudesta, kirkon näkymisestä arkipäivässä, arkkipiispan työstä, kreationismista ja evoluutiosta, Raamatun lukemisesta ja isosena toimimisesta. Uskonnolliset aiheet ovat luonnollisia kirkon chatissa, mutta niiden lisäksi pohdittiin esimerkiksi taloudellista toimeentuloa. Nuoret miettivät, mistä saisi töitä, kirkosta vai puhelinluettelijoiden jakajana. Heitä askarrutti, miten pärjätä, kun ”sos-susta” ei saa rahaa ja Kela kehottaa lainanottoon. Moni

oli kiinnostunut kirkosta ja arkkipiispasta, mutta maallisia-
kaan aiheita ei sivuutettu.

Medioituminen (engl. *mediation*) tarkoittaa laajasti selitettynä sitä, että suurin osa tiedosta ja kokemuksista on median välittämää. (Herkman 2011). Väliwerrosen (2009) mukaan arkielämässä medioituminen tarkoittaa median käytön lisääntymistä ja median nivoutumista osaksi muuta elämää. Medioituminen ulottuu myös uskonnollisiin yhteisöihin. Kolme neljästä suomalaisesta on Tilastokeskuksen (2011) mukaan päivittäin internetissä, jonne Suomen evankelis-luterilainen kirkko on seurannut heitä. Seurakunnan työntekijät ja vapaaehtoiset ovat menneet verkkoon kohtaamaan ihmisiä.

Medioituminen tuo julkisuuden henkilöt tavallisen ihmisen lähelle – se tuo arkkipiispaehdokkaan tavallisen, äänioikeuden ulkopuolella olevan nuoren lähelle. Eräs nuori chat-keskustelija oli huomannut Miikka Ruokasen haastattelun NYT-liitteestä ja antoi rohkeasti palautetta tämän vastauksista. Hän toivoi chatissa Miikkaa perustelemaan vastauksiaan.

”Mitä tässä nyt oltiin valitsemassa”

Nuoret eivät olleet varmoja arkkipiispan työnkuvasta,

vaikka olivat huomanneet ehdokkaat esimerkiksi lehdistä. Moni kysyi arkkipiispan työstä ja vaikutusmahdollisuuksista. ”Onko arkkipiispa kiireinen toimistorotta” ja ”Miten arkkipiispa voi vaikuttaa kaltaiseni tavallisen nuoren elämään”, ehdokkailta kyseltiin. Kaikki eivät edes tieneet, miksi Arkkimiikka ja Arkkikari olivat saapuneet chatiin. ”Mitä tässä nyt ollaan valitsemassa”, eräs nuori kummasteli.

Ehdokkaat eivät vastanneet mediassa näkymistään käsitteisiin kysymyksiin. Ehkä arkkipiispuutta havittelevat eivät ehtineet reagoida nopeatempoisessa chatissa. Ehdokkaita oli chatissa kerrallaan yksi, kun taas nuoria oli useita kymmeniä. Sen sijaan ehdokkaat vastasivat esimerkiksi arkkipiispan tehtävänkuvasta esitettyihin ja vaikutusmahdollisuuksista esitettyihin kysymyksiin. Medioituminen hämärtää julkisen ja yksityisen rajoja. Oman yksityisyyden suojele jää yksilölle itselleen, sillä media ei turvaa kenenkään yksityisyyttä.

Arkkipiispan työnkuva ja vaikutusvalta olivat keskustelijoille epäselviä, vaikka ehdokkaiden avioliitoista ja muusta henkilökohtaisesta elämästä tiedettiin. Ehdokkaat oli huomattu, vaikka vaalien tarkoitus ei ollutkaan kaikille selvä. Medioitumisen ansiosta ehdokkaiden ja päättäjien

henkilökohtaisesta elämästä tiedetään enemmän kuin heidän työstään ja päätöksistään, minkä saattoi huomata kirkon nuorisotyön chatista.

Lähteet:

Herkman, Juha (2011): Politiikka ja mediajulkisuus. Tampere: Vastapaino.

Kirkon nuorisotyö IRC-Galleriassa. Katsottu 28.3.2012 osoitteesta: <http://irc-galleria.net/community/3232444-kirkon-nuorisotyö>.

Tilastokeskus (2011): Internetyhteydet ja internetin käyttö. Katsottu 23.3.2012 osoitteesta: http://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_kat_001_fi.html.

Väliverronen, Esa (2009): Journalismi muurroksessa. Helsinki: Gaudamus.

Riparilta luottamushenkilöksi

Jukka Moilanen

Nuoret seurakunnassa

Seurakuntien nuorisotyö on valtakunnallisesti aktiivista ja suosittua. Vuonna 2011 rippikoulun kävi 83 % koko ikäluokasta. Isoskoulutuksessa taas oli mukana 25 000 nuorta. Isoskoulutus kerää seurakunnan työaloista eniten vapaaehtoisia, mutta nuoret tietävät vähän seurakunnan päätöksenteosta. Seurakunnan luottamushenkilöiden keski-ikä on yli 50 vuotta. Alle 30-vuotiaita luottamushenkilöitä on vähän.

Seurakuntavaaleissa valitaan henkilöitä seurakuntien luottamushenkilöiksi seurakuntaneuvostoon. Merkittävää vuoden 2010 seurakuntavaaleissa oli se, että ensimmäistä kertaa äänioikeus oli 16-vuotialla. Seurakunnilla oli tilaisuus hyödyntää isostoiminnassa mukana olevat nuoret, jotka ovat 16-vuotta täyttäneitä ja nyt ensimmäistä kertaa äänioikeutettuja. Heidän saaminen äänittäjiksi oli tärkeää, koska he tuntevat seurakunnan hyvin

tavoittavan työn, nuorisotyön, ja siinä mukana olevat henkilöt. Toinen merkittävä asia oli saada mukaan 18 vuotta täyttäneitä nuoria, jotka olivat olleet mukana isostoiminnassa ja olivat sitä kautta tunnettuja nuorempien äänestäjien keskuudessa. Seurakuntavaalien äänestysprosentti on ollut verrattain alhainen (14,5 % vuonna 2006), ja nuorten mukaan ottamisella tavoiteltiin myös suurempaa äänestysprosenttia.

Tässä artikkelissa tarkastelen, miten joidenkin nuorten rippikoulusta alkanut seurakunta-aktiivisuus on jatkunut isosesta aina seurakunnan luottamushenkilöksi saakka. Haastattelin tutkimuksessani **Nuoret seurakunnan vaikuttajat – alle 30-vuotiaat seurakuntaneuvoston jäsenet** kymmentä alle 30-vuotiasta pääkaupunkiseudulla asuvaa seurakuntaneuvoston jäsentä, jotka tulivat valituksi vuoden 2010 seurakuntavaaleissa. Suurin osa heistä oli ollut mukana seurakunnan toiminnassa rippikoulusta lähtien ja toiminut isosena rippileireillä tämän jälkeen.

Verkostot tärkeitä rekrytoinnissa

Nuorten ehdokkaiden rekrytoinnissa seurakunnan työntekijät olivat merkittävässä roolissa. Moni työntekijä oli pyytänyt nuoria henkilökohtaisesti ehdokkaaksi. Harvalla

ehdokkaalla oli tarkempaa tietoa siitä, mitä seurakuntaneuvoston tehtäviin kuuluu ja mitä siellä tulisi tehdä. Ehdokkaaksi suostuttiin mielenkiinnosta omaa seurakuntaa kohtaan. Moni koki sen luontevana jatkumona. Nuoret ehdokkaat halusivat vaikuttaa seurakunnan asioihin ja edustaa ennen kaikkea nuoria seurakuntaneuvostossa. Nuorena henkilönä he kokivat, että ymmärtävät nuoria paremmin kuin vanhemmat seurakuntaneuvoston jäsenet.

Eräs nuorista ehdokkaista ilmoitti haluvansa ehdokkaaksi lähtemisellään viestittää sitä, että kirkossa on myös nuoria ja nämä ovat kiinnostuneita vaikuttamaan seurakunnan yhteisiin asioihin. Jumalanpalvelusta pidetään seurakunnan keskuksena, jota se ei tilastojen mukaan ole. Eräs nuorista ehdokkaista totesikin haastattelussa, että kampanjoidessaan hän meni näyttäytymään messuun ja tämän jälkeen järjestettyyn kahvitilaisuuteen. Siellä hän kohtasi vanhempaa seurakunnan väestöä ja näki, että sieltä tulee aktiivisimmat äänestäjät. Suurin osa ehdokkaista kuitenkin uskoi, että heitä tulisi nuoret äänestäisivät heitä, koska he ovat ehdokkaina itse nuoria ja ajavat nuorten asioita. Henrietta Grönlundin tutkimuksessa **Nuoret ikäryhmät ja seurakuntavaalit** nuoret

äänestäjät ovat valinneet ehdokkaansa sillä perusteella, että ehdokas on itsekin nuori ja ajaa niitä asioita jotka ovat myös äänestäjälle tärkeitä. Seurakuntavaalien äänestysprosentti vuonna 2010 oli 17 %. 16–17-vuotiaiden äänestysprosentti oli 15,2. (Grönlund 2011, 7–9.)

Nuoret ajamaan nuorten asioita

Ehdokkaaksi lähtemisen syyt voidaan jakaa seurakunnan motiiveihin ja henkilökohtaisiin motiiveihin. Seurakunnan motiivina oli hyödyntää nuorisotyön potentiaaliset nuoret 16–17-vuotiaat äänestäjät sekä 18-vuotta täyttäneet nuoret. Henkilökohtaisena motiivina oli halu vaikuttaa oman seurakunnan asioihin ja edustaa nuoria seurakuntaneuvostossa. Ehdokkaat ovat nostaneet esille haluansa ajaa nuorten asioita ja kokivat niiden olevan heille tärkeitä. Moni ehdokas oli ollut mukana seurakunnan toiminnassa rippikoulusta lähtien ja kaipasi uusia haasteita. He kuitenkin halusivat edelleen olla mukana oman seurakuntansa toiminnassa, vaikka eivät enää olisi niin aktiivisia muuten nuorisotyössä. Nuoret aikuiset eli 18–29-vuotiaat ovat seurakunnalle ikäluokka, jonka tavoittaminen on koettu haasteellisena varsinkin kaupungeissa. Tyypillinen nuori aikuinen on muuttanut kaupunkiin opiskelui-

den perässä ja paikallinen seurakunta on vieras. Nuorille aikuisille on järjestetty omaa toimintaa seurakunnissa ja sitä on kehitetty viimeisen vuosikymmenen aikana. Lisäksi on järjestetty nuorille aikuisille luottamushenkilökoulutusta Nuorten keskuksen NAVI-ryhmän kautta.

Ehdokkaaksi lähtemisen syynä oli myös halu oppia tuntemaan seurakunnan hallintoa paremmin. Osa haastatelluista oli kouluttautumassa kirkon työhön ja näkivät seurakuntaneuvoston toiminnan hyvänä mahdollisuutena oppia enemmän seurakunnan toiminnasta. Toiminta seurakunnan luottamushenkilönä tarjoaa heille kokemusta ja tunnettavuutta seurakunnassa. Tästä on katsottu olevan esimerkiksi hyötyä tulevaisuudessa kirkon työtä hakiessa. Se on myös hyvä lisä ammatillisessa osaaamisessa tulevaisuudessa. Kaiken kaikkiaan ehdokkaaksi lähteminen koettiin positiivisena ja siihen suhtauduttiin vakavasti.

Lähteet

Grönlund, Henrietta (2011): Nuoret ikäryhmät ja seurakuntavaalit. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Kauppinen Juha, Riitta Särkiö, Hiilamo Heikki (2003): Seurakunnan Luottamushenkilön Käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Nuoren keskus: Miten Navi toimii? Katsottu 27.3.2012 osoitteesta: <http://www.nuortenkeskus.fi/fi/toimintaa/navi/miten+navi+toimii>.

Rippikoulun suosio on pysynyt vankkumattomana. Katsottu 27.3.2012 osoitteesta: <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/9909C114B2C2666DC22579C8004B32EB?OpenDocument&lang=Fi>.

Tulkaa kaikki -liikkeen luottamushenkilöiden kokemukset yhdenvertaisuudesta seurakunnan päätöksenteossa

Anna-Maria Timonen

Yhdenvertaisuus on ajankohtainen teema nykypäivän kirkollisessa keskustelussa, ja ongelmia yhdenvertaisuuden toteutumisessa voidaan nähdä eri puolilla kirkollisen vaikuttamisen kenttää. Tässä artikkelissa keskityn tarkastelemaan sitä, millaisia ongelmia Tulkaa kaikki -liikkeen luottamushenkilöt ovat kokeneet yhdenvertaisuuden toteutumisessa kirkkopoliittikan arjessa. Vertaan tätä kokemuspohjaa Henrietta Grönlundin laajaan yhdenvertaisuutta ja kirkkoa käsittelevään tutkimukseen, jossa tutkimuskohteena olivat seurakuntien työntekijät.

Artikkelini pohjautuu pro gradu -tutkielmaani, joka käsittelee Tulkaa kaikki -liikkeen luottamushenkilöiden

kokemuksia kuulluksi tulemisesta ja arvostavasta kohtaamisesta, yhdenvertaisuudesta sekä ammatillisen asiantuntijuuden hyödyntämisestä seurakunnallisessa päätöksenteossa. Tulkaa kaikki -liikkeen valitsin, koska se on ohjelmassaan sitoutunut yhdenvertaisuuden edistämiseen kirkossa. Tutkimukseeni haastattelin 15:a seurakunnan luottamushenkilöä pääkaupunkiseudulta.

län ja sukupuolen vaikutus yhdenvertaisuuden toteutumiseen

Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta ongelmallisina asioina voidaan nähdä sukupolvien väliset erot kuuluksi tulemisessa. Pidempään seurakuntaneuvostossa istuneet ovat saaneet vakiinnutettua oman paikkansa ja valta-asemansa. Valta-asemaa ei välttämättä haluta lähteä kyseenalaistamaan kirkkopoliitiikan arjessa ja tällöin esimerkiksi nimitystilanteet saatetaan hoitaa äänestämättä. Yhdenvertaisuuden kannalta voidaan nähdä ongelmallisenä keskustelun ja äänestyksen puute valtaan liittyvistä asioista.

Yhdenvertaisuuden haastaa myös aatetaustaan, sukupuoleen ja ammatilliseen taustaan liittyvä syrjintä. Uskontoon saatetaan pukea syrjiviä ideologioita naisia

ja seksuaalivähemmistöjä kohtaan. Joissakin tapauksissa konservatiiviset äänenpainot pyrkivät vähättelemään naisten vallankäyttöä. Osa seurakuntien luottamushenkilöistä on kokenut henkilökohtaisuuksiin menevää, loukkaavaa suhtautumista liittyen sukupuoleen tai ikään.

Hyvä johtajuus edistää yhdenvertaisuutta

Kirkkoherralla on keskeinen rooli siinä, miten yhdenvertaisuus toteutuu käytännössä. Haastateltavilla oli sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia kirkkoherran toiminnasta tilanteissa, joissa on tarvittu puolueetonta sovitteijaa. Kokouksissa olevaa epäasiallista käytöstä, kuten esimerkiksi väliin huutelua, on osa kirkkoherroista rajoittanut omalla jämäkällä toiminnallaan. Joskus ensimmäisen kauden valtuutettu on joutunut taistelemaan asemansa puolesta, jotta saisi oman paikkansa pidempään luottamustehtävässä olevien rinnalla.

Seitsemän haastateltavaa koki olevansa yhdenvertaisia luottamushenkilöiden keskuudessa, kun taas neljällä henkilöllä oli kokemuksia epätasa-arvoisesta kohtelusta. Loput neljä haastateltavaa jäivät näiden kahden ryhmän väliin mielipiteissään kokemuksissaan yhdenvertaisuudesta luottamushenkilöiden keskuudessa.

Seurakunnan koostumus vaikuttaa yhdenvertaisuuden kokemukseen. Toisissa seurakunnissa yhdenvertaisuuden kokeminen on helpompaa kuin toisissa. Seurakunnan työntekijöillä on iso merkitys siinä, miten hyvin yhdenvertaisuus toteutuu.

Käsitys seurakunnallisesta demokratiasta on muodostanut seurakuntiin ristiriitoja. Haastateltavien mukaan on ristiriitaista, että yhtäältä kirkko haluaa viestiä ulospäin olevansa demokraattinen ja että sillä on demokraattiset elimet. Toisaalta kirkon piirissä osa vastustaa tasa-arvosta puhumista ja haluaa hiljentää tasa-arvoa edistävien äänet.

Yhdenvertaisuus muualla kirkossa

Kerron seuraavaksi hieman Henrietta Grönlundin tutkimuksen löydöistä, joita peilaan omaan tutkimukseeni. Henrietta Grönlund on tutkimuksessaan Yhdenvertaisuus *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työyhteisöissä* (2010) tähdännyt yhdenvertaisuuden edistämiseen kirkon työyhteisöissä ja muussakin toiminnassa. (Grönlund 2010.)

Grönlundin tutkimuksessa nousee esiin ristiriitoja ja kokemuksia syrjinnästä tai suosimisesta, joita esiintyi erilaisten uskonnollisten vakaumusten, mielipiteiden ja

herätysliikkeiden välillä. Tähän vaikutti työyhteisön tai esimiehen tausta. Luterilaisessa kirkossa Suomessa salataan syrjinnän tai vaikeuksien pelossa konservatiivisia ja liberaaleja mielipiteitä ja vakaumuksia. Työntekijöiden keskuudessa syrjintää kokivat erityisesti naiset. Naiset kokivat joutuneensa eriarvoiseen asemaan tai syrjityiksi työhönotossa ja uralla etenemisessä. Naisilla oli myös kokemuksia vähättelevästä ja epäasiallisesta suhtautumisesta. Myös Tulkaa kaikki- liikkeen luottamushenkilöitä koskevassa tutkimuksessani on nähtävissä syrjintää ja suosimista vakaumus- ja mielipidetasolla. Jakolinja liberaaleihin ja konservatiiveihin on kokemusten perusteella voimakas ja se näkyy myös vuorovaikutusongelmina muun muassa kunnioittamisen puutteena erimielisiä kohtaan. Naisten syrjimineen näkyy aineistossani joidenkin haastateltavien kokemuksissa vähättelyn ja mitätöinnin muodossa.

Johtopäätöksiä

Samoja yhdenvertaisuuden toteutumisen ongelmia on havaittavissa sekä Tulkaa kaikki -liikkeen luottamushenkilöiden keskuudessa että seurakunnan työntekijöiden keskuudessa. Liberaali–konservatiivi-akseli aiheuttaa kit-

kaa, naiset joutuvat kokemaan syrjintää, osaa yhteisön jäsenistä kokee saavansa vähemmän arvostusta kuin toiset, yhdet iän, toiset valtuustokausien määrän ja kolmannet ammattinsa perusteella. Ikä ja sukupuoli näytettyvät yhdenvertaisuutta vaikeuttavana tekijänä. Tämä näkyy konkreettisesti sekä asenne- että käytännönsäällä erityisesti silloin, kun arvostusta ei välttämättä saa johtuen väärästä iästä. Väärä ikä voi tilanteesta johtuen olla joko nuori tai vanha. Myös sukupuoli aiheuttaa eriarvoisuuden kokemusta naisten kohdalla. Kokemusten perusteella puheaikaa käyttävät enemmän vanhemmat henkilöt ja miehet. Naisten mahdollisuudet kokea yhdenvertaisuutta ovat haasteelliset tämänhetkissä tilanteessa, jossa ei käsitellä avoimesti niitä ongelmakohtia, joita luottamushenkilöiden keskuudessa koetaan. Vanhempien luottamushenkilöiden valta-asema on selkeästi näkyvissä monissa haastateltavien vastauksissa. Sekä ikä- että sukupuolikysymys ovat asioita, joihin selkeästi pitäisi tiukemmin puuttua ja korjata havaittuja ongelmia. Luottamushenkilöiden pahoinvoinnin kokemukset luottamustehtävässä on hälyttävä viesti kirkollisen päätöksenteon tilasta.

Lähteet:

Grönlund Henrietta (2010): Yhdenvertaisuus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työyhteisöissä – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010:4. Helsinki: Kirkkohallitus.

Kansanedustajiksi ehdolla olleet papit sukupuolineutraalista avioliitosta

Kristiina Kokko

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa ehdokkaina olleista 36 papista valtaosa suhtautui keskimäärin melko kielteisesti sukupuolineutraaliin avioliittoon. Tarkasteltaessa vaalikonevastauksissa asteikolla 1-5 pappien näkemyksiä homojen ja lesboparien oikeudesta sukupuolineutraaliin avioliittoon sekä rekisteröityjen homoparien yhdenvertaisiin oikeuksiin avioliitossa, oli keskiarvo noin kaksi. Kaikki pappisehdokkaat eivät kertoneet kantaansa vaalikoneissa. Tämä artikkeli perustuu gradututkimukselle, jossa käsitellään vuoden 2011 Eduskuntavaaleissa ehdokkaina olleiden pappien vastauksia Yleisradion, MTV3:n ja Helsingin Sanomien vaalikoneissa.

Useat papit perustelivat kantaansa sillä, että he pitivät perinteistä avioliittoa miehen ja naisen välisenä liittona.

Perusteluissa nojattiin perinteeseen ja traditioon, eikä pidetty aiheellisena muuttaa tätä perinnettä. Rekisteröity parisuhde nähtiin riittävänä toimenä takaamaan tasa-arvon toteutuminen. Perusteluissa ei juurikaan vedottu Raamattuun.

Poikkeuksiakin pappien joukossa oli. Seitsemän pappia antoi arvon 4 tai 5 jossakin muodossa esitettyyn aihepiiriin kysymykseen eli suhtautui myönteisesti tai erittäin myönteisesti sukupuolineutraaliin avioliittoon ja/tai homoseksuaalien parisuhdeoikeuksiin. Aivan kuten väestössä keskimäärin, myös naispapit suhtautuivat keskimäärin miespappeja myönteisemmin homoseksuaalien oikeuksiin.

Kokonaisuudessaan vastauksissa on huomattavissa tiettyä ristiriitaisuutta, sillä avoimissa vastauksissa valtaosa pappisehdokkaista ilmaisi tukensa ihmisarvolle, tasa-arvolle sekä yhdenvertaisuudelle lain edessä. Oikeudellista yhdenvertaisuutta painotettiin erittäin monissa avoimissa vastauksissa, mutta silti samat henkilöt suhtautuivat vaalikoneessa melko tai erittäin kriittisesti homoseksuaalien yhdenvertaisiin parisuhdeoikeuksiin.

Papin puoluetusta näyttäisi olevan pääsääntöisesti yhteydessä kunkin papin näkemyksiin sukupuolineut-

raalista avioliitosta. Kaikkein kielteisemmin kysymykseen suhtautuivat kristillisdemokraattien ja perussuomalaisten pappisehdokkaat. Melko kielteisesti aihepiiriin suhtaututtiin keskustalaisten ehdokkaiden keskuudessa joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Kokoomuslaiset pappisehdokkaat asettuivat eri näkemysten välimaastoon. Sosiaalidemokraattien ehdokkaat suhtautuivat pääosin melko myönteisesti sukupuolineutraaliin avioliittoon. Vihreiden ehdokkaina olleet papit suhtautuivat kysymykseen kaikkein myönteisimmin.

Kysymykseen homo- ja lesboparien oikeudesta perheen ulkopuoliseen adoptioon 21 pappisehdokasta vastasi kielteisesti ja kahdeksan ehdokasta myönteisesti vastausvaihtoehtojen ollessa ainoastaan ”ei” ja ”kyllä”. Kaikki pappisehdokkaat eivät vastanneet kysymykseen.

Lähes kaikilla avoimiin kysymyksiin vastanneilla korostui kannasta riippumatta lapsen edun ja lapsen oikeuksien toteutuminen. Kielteisesti homoparien adoptio-oikeuteen suhtautuvien keskeisiä argumentteja oli ydinperheen korostaminen. Samalla esitettiin vahvasti, että äiti ja isä muodostavat ideaalin perheen lapsille. Samoin vedottiin myös arvoihin ja perinteeseen. Osa kielteisesti suhtautuneista vetosi lapsen oikean kehityksen

varmistamiseen ja luonnonlakiin. Kuitenkin yli kolmasosa papeista suhtautui perheen ulkopuoliseen adoptioon myönteisesti. Argumenteissa korostuivat ihmisarvo, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Joissakin vastauksissa vedottiin myös tutkimuksiin, mutta päinvastaisessa tarkoituksessa edelliseen nähden eli korostettiin sitä, etteivät lapset koe ongelmallisiksi homoseksuaalisia vanhempiaan. Myös rakkautta vanhemmuuden keskeisenä mittarina korostettiin.

Vaalikonevastaukset olivat tutkimuksen tekohetkellä edelleen julkisia. Sukupuolineutraalia avioliittoa käsiteltiin kahdessa vaalikoneessa ja homoseksuaalien adoptio-oikeutta yhdessä vaalikoneessa. Ehdolla olleet papit edustivat monipuolisesti eri puolueita. Pappaja oli ehdolla kristillisdemokraateista yhdeksän, keskustasta seitsemän, kokoomuksesta viisi, SDP:stä viisi, perussuomalaisista viisi, vihreistä neljä sekä yksi pappi Suomen työväenpuolueesta. Ehdolla oli 30 miespappia ja viisi naispappia. Papit olivat ehdolla laajasti eri vaalipiireistä.

Seksuaalivähemmistöjen oikeuksiin liittyvä keskustelu kirkossa ja yhteiskunnassa oli tärkeä aihepiiri molemmissa instituutioissa eduskuntavaalien ajankohtana, maaliskuussa 2011. Keskustelu oli voimistunut ja koh-

distunut kirkkoon enenevässä määrin TV 2:n homoillan 12.10.2010 jälkeen. Kolmen viikon aikana televisioinnista kirkosta erosi yli 40 000 jäsentä.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virallinen suhtautuminen avioliittoon ja homoseksuaalisuuteen vuoden 2011 vaalien aikaan oli melko selkeää. Asiaa käsitellyt kirkolliskokous uusine kannanottoineen oli ollut koolla vain joitakin kuukausia ennen vaalikoneiden avautumista. Evankelis-luterilaisen kirkon piirissä avioliittoja ja sitoutumista suosittiin perhemuotona ja avioliittoon vihittiin myös eronneita ja avoliitossa eläviä heteropareja. Keskeisenä avioliittoon vihkimisessä pidettiin siunauksen pyytämistä liitolle, jolloin sen menestyminen ei ole evankelis-luterilaisen kirkon Avioliitto-oppaan (2012) perusteella vain miehestä ja naisesta kiinni, vaan myös Jumalasta. Kirkko ei eduskuntavaalien 2011 aikaan hyväksynyt homoseksuaalien kirkollista vihkimistä, mutta hyväksyi rekisteröidyn parisuhteen puolesta rukoilun.

Kesällä 2010 Suomen ensimmäiseksi naispiispaksi valittu Irja Askola kannatti julkisesti samaa sukupuolta olevien pariskuntien siunaamista kirkon tiloissa (Uusi Suomi 4.6.2010). Arkkipiispa Kari Mäkinen totesi kirkolliskokouksen avajaispuheessaan 8.11.2010: "Kirkon tu-

ettava homoja ja homopareja". Kirkolliskokous hyväksyi 12.11.2010 perustevaliokunnan mietinnön parisuhdelain seurauksista kirkossa äänin 78–30. Päätöksen mukaan piispainkokous sai tehtäväkseen laatia pastoraalisen toimintaohjeen vapaamuotoisesta rukouksesta parisuhhteensa rekisteröineiden kanssa ja heidän puolestaan (Kotimaa). Kirkon sisällä oli silti edelleen monenlaista ristipainetta ja näkökulmia homoseksuaalien oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Lähteet:

Avioliitto - siunausta yhteiseen elämään. Ev. lut. kirkon sähköinen opas. Katsottu 24.3.2012 osoitteesta: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/332B0FD1F29126CBC2256FEA003B842A?OpenDocument&lang=FI>.

Eroa kirkosta –internetsivusto: Eroakirkosta.fi-palvelulla on tietoa eroamisen syistä - 40 000 kirkosta eronnutta homoillan jälkeen. Katsottu 1.5.2012 osoitteesta: http://eroakirkosta.fi/media/none/tiedote_21_2010.html?year=2010.

Kotimaa24: "Kirkon tuettava homoja ja homopareja". Katsottu 10.10.2012 osoitteesta: <http://m.kotimaa24.fi/item/489-arkkipiispa-kirkon-tuettava-homoja-ja-homopareja>.

Uusi Suomi:Tuore naispiispa: "Homoliitot siunattava kirkossa". Katsottu 10.10.2012 osoitteesta: <http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/94185-tuore-naispiispa-homoliitot-siunattava-kirkossa>.

Vaalit ja valta kirkossa

Teologisen tiedekunnan mikrokirja I